

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В УКРАЇНІ

Летучий Володимир Ігорович,
*студент Університету митної
справи та фінансів, м. Дніпро*

Станом на теперішній час відбувається продовження розвитку ринкових відносин в Україні та світі, що безпосередньо пов'язане з зростанням рівня глобалізації суспільства та внаслідок цього збільшенням значення і ролі інформації, зокрема, новітніх технологій у всіх сферах діяльності людей. Це спричиняє збільшення ролі конкуренції між суб'єктами економічних відносин, оскільки володіння інформацією стає значною конкурентною перевагою над іншими учасниками економічних відносин.

В свою чергу, саме комерційна таємниця набуває значення як важливий засіб досягнення таких конкурентних переваг при змаганні з іншими учасниками економічних відносин. Комерційна інформація є цінною для особи, що нею володіє, а тому постає необхідність у забезпеченні надійного захисту комерційної таємниці, правовий режим якого позбавляв би можливості поширювати або передавати відомості комерційної таємниці без згоди останньої будь-яким іншим особам.

Система правових приписів, які утворюють юридичну основу захисту комерційної таємниці, є станом не сьогодні достатньо складною сукупністю міжнародних угод, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів різного рівня, що були прийняті різноманітними органами державної влади та закріплені у різні проміжки часу, що зумовлює певні труднощі в практиці протидії порушенням в сфері комерційної таємниці [1, с. 101].

Така недосконалість чинного законодавства на практиці створює значні складнощі та постійні проблеми для суб'єктів, які є власниками комерційної таємниці, яким важко забезпечити

належний захист їхнього права на комерційну таємницю, що обмежує можливість реалізувати їх права на наявну в них інформацію, та, крім того, спричиняє завдання матеріальної та моральної шкоди таким суб'єктам.

Таким чином, сьогодні склалася ситуація, за якої суб'єкти правовідносин в сфері комерційної таємниці на практиці позбавлені реальної можливості отримати допомогу щодо захисту комерційної таємниці від держави, а тому зараз вони вимушені вибудовувати такий захист самостійно, застосовуючи для цього достатньо різноманітні заходи.

Зокрема, такий стан справ також узгоджується з ч. 1 ст. 162 Господарського кодексу України, відповідно до якої саме володілець інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності [2].

При такому самостійному захисті на практиці в суб'єктів правовідносин в сфері комерційної таємниці виникає ряд конкретних проблем при забезпеченні збереження комерційної таємниці.

Так, існує значний перелік осіб, що є зацікавленими в отриманні комерційної таємниці у відповідних суб'єктів правовідносин її сфері, до яких, зокрема належать: суб'єкти-конкуренти; особи, що мають плани здійснювати відповідну або схожу діяльність; співробітники юридичної особи через невдоволення своїм становищем в такій юридичній особі; інші сторонні особи, що мають наміри заробити на продажі комерційної таємниці суб'єктам-конкурентам, а також різноманітні організовані злочинні угруповання.

Зокрема, як зазначає Зінченко О. В., коло суб'єктів недобросовісних дій можна умовно поділити на три групи, до яких належать, по-перше, зовнішні недобросовісні конкуренти, якими найчастіше є конкуренти у певному секторі економіки, по-друге, внутрішні суб'єкт, а саме працівники підприємств, та, по-третє, змішані суб'єкти зовнішнього і внутрішнього кола – контрагенти [3, с. 70].

Відповідно до думки Яфонкіна А. О., важливим є те, що в умовах договорів доцільно домовлятися про можливість припинення їх дії в разі невиконання або неналежного виконання вимог однієї зі сторін щодо захисту комерційної таємниці, а також звернення з позовом про відшкодування шкоди в судах. Перед укладанням угод з іноземною фірмою доцільно, із залученням юристів-міжнародників досконало вивчити національне законодавство країни, з представником якої передбачається укласти угоду. В угоді з іноземною фірмою доцільно передбачити: зобов'язання сторін вживати всіх необхідних заходів для запобігання розголошенню комерційної таємниці; документи або дослідні зразки виробів повинні розглядатися сторонами як строго конфіденційні; зобов'язання сторін вживати необхідних заходів для запобігання порушенню прав користування цими документами або новими зразками виробів; зобов'язання сторін не передавати без попередньої згоди іншої сторони оригіналів документів або дослідних зразків виробів, або їх копій третім особам; зобов'язання сторін забезпечити ознайомлення з комерційною таємницею предмета й умов угоди тільки строго обмеженого кола своїх співробітників [5, с. 157].

Повністю розділяючи таку думку, необхідно додати, що зазначати відповідні умови про захист комерційної таємниці слід не тільки з іноземними фірмами, а й з іншими суб'єктами правовідносин в сфері комерційної таємниці. При цьому не обов'язково, щоб такі суб'єкти були прямими конкурентами, оскільки цінність комерційної таємниці апріорі часто викликає мотивацію щодо вчинення дій для заволодіння останньою.

Більше того, існують ще деякі особи, що фактично на практиці достатньо часто перебувають на підприємстві і мають широкий доступ до інформації, що відноситься до комерційної таємниці. Такими особами є ті, хто проходять практику, навчання, стажування тощо. Чинним законодавством залишається невизначеним питання охорони інформації, що складає комерційну таємницю від протиправних діянь зазначених осіб.

Так, якщо звернутися до Наказу Міністерства освіти і науки України Положення «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» № 93 від 3 березня 1993 року, то ним не встановлено вимоги щодо нерозголошення конфіденційної інформації, в тому числі й комерційної таємниці [6].

Отже, це означає, що на практиці такого обов'язку в студентів також не має. Тобто, якщо курсанти, студенти, слухачі здійснять розголошення комерційної таємниці, то відповідальність за цей факт буде практично відсутня. Таким чином, це питання залишається неврегульованим.

Щодо покращення заходів забезпечення захисту комерційної таємниці, то слід взяти до уваги позицію Понзель А. О., яка вважає, що на підприємстві доцільно розробити спеціальний договір про збереження комерційної таємниці, оскільки підписання документів про нерозголошення комерційної таємниці забороняє співробітникам використовувати отриману інформацію у своїй діяльності без згоди керівництва [7, с. 41].

Розвиваючи цю думку, необхідно зазначити, що суб'єктам правовідносин в сфері комерційної таємниці потрібно створювати шаблони таких спеціальних договорів не тільки для працівників, а й для практикантів, студентів, курсантів тощо. При цьому в таких договорах варто було робити прямі відсилання до передбачених чинним законодавством України видів відповідальності, зокрема до норм КК України та КУпАП.

Достатньо часто суб'єктами дійсно створюються подібні договори, однак в переважних випадках їх якість, враховуючи сучасний рівень неврегульованості сфери комерційної таємниці, на практиці не дозволяє захистити комерційну таємницю від злочинних посягань належним чином.

Висновки: Таким чином, враховуючи вищевикладене, слід зауважити, що доцільніше було б взагалі встановити чинним законодавством України окремі типові договори, що дозволило б уникати суперечностей та прогалів чинного законодавства України,

а також зменшило б кількість проблемних питань щодо спорів стосовно розголошення комерційної таємниці на практиці.

Список використаних джерел:

1. Матвеев П. С. Теоретико-правові аспекти охорони та захисту ноу-хау та комерційної таємниці як об'єктів права інтелектуальної власності при інноваційному векторі розвитку економіки / П. С. Матвеев. Європейські перспективи. 2015. № 2. С. 99-106.

2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.03.2003 року № 436-IV. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 05.06.2019 року).

3. Зінченко О. В. Теоретико-правові засади використання та захисту комерційної таємниці в сучасних економічних умовах / О. В. Зінченко. Наукові праці МАУП. Серія : Юридичні науки. 2016. № 4. С. 69-74.

4. Олефір А. О. До проблеми використання комерційної таємниці у господарських відносинах Проблеми законності. 2015. №129. С. 104-114.

5. Яфонкін А. О. Окремі проблеми комерційної таємниці суб'єктів господарювання у договірних відносинах в Україні / А. О. Яфонкін, В. С. Климко. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2016. № 4. С. 154-159.

6. Наказ Міністерства освіти і науки України Положення «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» № 93 від 03.03.1993 року № z0035-93. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93> (дата звернення: 05.06.2019 року).

7. Понзель А. О. Недоліки та перспективи розвитку правового регулювання комерційної таємниці / А. О. Понзель. Юридичні науки: проблеми та перспективи. 2016. № 1. С. 39-42.